

Szerkesztői Iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.
Kéziratok nem adatk vissza.

KÖZÉRDÉK

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben házhöz hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre 4 frt,
félre 2 frt,
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja.
3 hasabos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.
Nyilttér sora 15 kr.

Női iparoktatásunk emelése.

Míg Budapesten s a nagyobb, gazdagabb városokban dusan felszerelt s a különböző igényeknek és céloknak megfelelő szervezett leánynevelő intézeteket és iskolákat létesítettek a buzgó alapítók, addig a vidéken meglehetősen kedvezőtlen viszonyok léteztek s léteznek most is. Évtizedeken keresztül vármegyénk területén csakis Gyulafehérvárt volt igazi leánynevelő és tanító intézet a derék apácák vezetése alatt, más intézet az elemi leányiskolákat kivéve, melyekben többnyire a felekezeti kántor volt a mester, nem létezett. Rendszeres női-ipar, kézi-munka tanításról szó sem volt. Egy-egy gouvernante, vagy a női-munkában ügyesebb nő nyitott ügyvezett „varróniskolát” magántanulók számára; egy-egy zenetanító adott pár órát a zongorázás elemeiben, s néha még olyan nő is akadt, a ki németül és francziául is megtanította olvasni, írni, sőt a grammatikára is a jobb családok sarjadékait, persze csak oly eredménnyel, hogy pár év múlva elfeledték nagyobb részt, a mi keveset megtanulhattak.

Néhány év óta jobb viszonyok alakultak s ebben első sorban a kormányt illeti az elismerés. Rendszeres és szélesebb körre kiterjedő szervezettel bíró elemi és polgári leányiskolák létesültek, melyekben — azonban csak a többi tárgyak mellett — női-kézimunkát is tanítanak; oly intézet azonban, mely az elemi ismereteken kívül többet és jobbat nyújtson t. i. specialis női-ipariskolai tanfolyam, csak a közelebbi időben lett berendezve városunkban, Erdemes megtekinteni az eredményt, melyel — a ki az eddigi viszonyokat ismerte — bárki is meglehet elégedve.

Egy körülmény szolgál azonban nálunk is, másutt is hátránnyal: a szegénység. A kevésbé módosok avagy éppen szegények nehezen, vagy éppen nem képesek megszerezni a munka-anyagokat, már pedig a szebb, finomabb s értékesebb munkához való anyagok drágák, ezek hiányában pedig a tanuló nem tehet szert megfelelő gyakorlati képzettségre s azon sokféle műfogást, mely a különböző stílus, különböző szabású és kivitelű munkához szükséges, nem sajátíthatja el s így képzettsége nagyon hiányos, vagy csak egy oldalú lehet.

Ezen a bajon csak a társadalom, a minden jóra és áldozatra kész társadalom segíthet egy munkaanyag beszerzéséhez szükséges pénzalap létesítése által. E pénzalapból anyagokat lehet vásárolni, a női-ipariskola tanulói által az azokból készített munkákat bizonyos nyereség mellett elárulítani, s abból részben a tanulókat is jutalmazni és segíteni. E célú tüzték ki maguk elébe enyedi hölgyeink is és mi örvendünk, hogy azon sok szép és nemes célú törekvéshez, melyet eddig oly kiváló sikerrel oldottak meg, ezen valóban gyakorlatias eszme valószínűsítését is bevették munkálkodásuk körébe.

megye lakosságának 16.2%-át képezik, mely arány az országosnál 1.7%-kal kedvezőlenebb.

A tankötelesek között volt vallás szerint: római katolikus 1475, görög katolikus 9927, görög keleti 12502, helvét hitvallású 3109, ágostai hitvallású 1150, unitárius 146, izraelita 534; nyelvre nézve: magyar 5196, német 1126, román 22521. Az izraeliták 50 német ajku kivételével mind a magyarok közé vannak számítva.

Az összes tankötelesek közül tényleg iskolába járt 17437, a tankötelesek 60.46%-a; nem járt 11406, a tankötelesek 39.54%-a. Az iskolalátogatók száma növekedett a múlt tanév óta 192-vel; azonban a látogatási arány a tankötelesek számának nagyobb mérvű emelkedése folytán valamit csökkent; a múlt évben tett ugyanis a látogatási százalék 60.9%-ot.

Az iskolát látogató növendékek közül elemi népiskolába járt 8570 fiú, 6299 leány — 14863, 1888/89-ben 14558; ismétlő iskolába járt 1192 fiú, 732 leány — 1924, 1888/89-ben 1991; polgári iskolába 69 leány — 69, 1888/89-ben 59; közép-iskolába járt 575 fiú — 575, 1888/89-ben 637, mely adatokból kitűnik, hogy a látogatási arányban való csekély visszaesést az ismétlő és közép-iskolákban járók kevesbedése okozta. Iskolába járt összesen fiú 10337, a fiú tankötelesek 69.1%-a; leány 7100, a leány tankötelesek 51.1%-a; (az előző tanévben 70 és 50.8%.)

Nem járt iskolába 4622 fiú, a fiú tankötelesek 30.9%-a, 6784 leány, a leány tankötelesek 48.9%-a.

Az iskolába járók közt volt vallás szerint:

róm. kath.	1252, a róm. k. tanköt.	84.8% a 1888/89-ben	82.5%
gör. kath.	6171, a g. kath.	62.1	62.7
gör. kel.	5839, a g. kel.	46.7	47.5
helv. hitv.	2560, a h. hitv.	82.3	84.0
ágost. hitv.	1088, az ág. hitv.	94.6	92.2
unitárius	111, az unit.	76.0	73.4
izraelita	416, az izr.	77.9	75.2

nyelv szerint:

magyar	4315, a magy. tank.	63.0% 1888/89-ben	82.3%
német	1024, a ném.	90.9	91.7
román	12098, a román	53.7	54.2

mely utóbbi összehasonlításból kitűnik, hogy az iskolalá-

Alsófehérvármegye 1889/90. tanévi népoktatási állapotának főbb adatai.

Ha nem is rohamos, mindazáltal örömdetesen gyarapodó fejlődés képét nyújtja tanügyünkről a következő jelentés:

A tanköteles gyermekek száma volt az egész vármegyében:

6—12 éves fiú	10687, leány 9912, együtt 20599;
13—15 éves fiú	4272, leány 3972, együtt 8244; összesen 28843;
16—18 éves	530-csal több, mint az előző évben. A tankötelesek a

Ma már biztosan lehet tudni, hogy Enyeden, 1849. január havában ennyi ember nem pusztult el.

Néhai Viskolczi Henrich, a minorita rend enyedi házának akkori főnöke, mindgyárt a pusztulás után megkísérelte az áldozatok számáról, vallásáról, koráról, társadalmi állásáról sat. hiteles kimutatást állítani össze, mely hivatva van az elpusztult anyakönyveket is valamennyire pótolni.

Sikerült is a munkás és lelkiismeretes papnak 351 elpusztult egyén nevét összeszedni és feljegyezni.

Egész munkát azonban nem végzett. Ő kérette magához az enyediakat, hogy bevallásukat előtte tegyék meg. A kik megjelentek, azok bevallásait fel is jegyezte, de akkárhányak nem volt kedve megjelenni, mások pedig még nem tértek volt Enyedre vissza.

Aztán meg pusztultak el Enyeden vidékiek is, kik ösmeretlenek voltak s ez okon rájuk vonatkozó bevallásokat az enyediék nem tettek, nem tehettek.

Molnár Sándor akkori gör. kat. pap és esperes Enyeden, ki mint tudjuk Alsófehérvármegye területén temetetlenül heverő hullák eltakarítása végett kiküldött bizottságnak is tagja volt, az Enyeden legyilkolt magyarok számát 558-ra számítja.

Maszák Hugó úgy tudja, hogy 800 magyar ember pusztult el Enyeden.

Minden valószínűség mellett szól, hogy az akkori áldozatok valódi számát a Maszák számítása közelíti meg.

Molnár csak azokat számítja, kiknek hullát ő temetett el, vagy pedig kiket korábban eltemettek az enyedi oláhok, az ő hallgatói.

Ezeket ő az általuk korábban eltemetett magyarok hulláinak számáról kétségen kívül kikérdezte s a tőlük ez ügyre vonatkozólag kapott számot és a magáét összeadta s így jött ki az 558-as szám, de azokat nem számítja, kik eme katasztrófa következtében akkor

mindgyárt, vagy később valamivel az uton, a távolabbi erdőkben, a régi Aranyosközök községeknek határain, Tordán, Kolozsvárt sat. pusztultak el.

Megvagyok győződve, miként a város területén és határain kívül elpusztult enyedi magyarok száma a 250-at ha nem is haladja meg, de megközelíti.

Aztán meg a mint láttuk a Sorbán csapata is ásvott el hullákat márczius havában. Ha ezen két mennyiséget még hozzá adjuk a Molnáréhoz, megkapjuk a Maszák mennyiségét a 800-at.

Azok, kik verés és fagyás következtében egész életükre bénákká lettek, ilyenek pedig fájdalom nagyon sokan voltak, természetesen nincsenek ide számítva.

Nincsenek ide számítva azok, kik a kiállott iszonyú sanyaruságok és lelki rázkódások következtében betegékké lettek s idő előtt pusztultak el.

Azok sincsenek ide számítva, kiket mint gyermekeket mentett meg a haláltól egyik vagy másik könyörületes szívű felkelő oláh, elvitt haza falujába, aztán oláhot, bérest nevelt belőlük.

Az ilyen szerencsétlen gyermekek életben maradtak ugyan, de magyarok lenni megszűntek. Elvesztették vallásukat, melyben születtek; elvesztették azon társadalmi kört, melyhez szülőik uton tartoztak volna.

Lettek a társadalom olyan nyomorult tagjai, kiknek meg nevezk sücs.**)

** A nyolczvanas évek elején egy mokány népiéletbe öltözött, m. e. 36—38 éves ember keresett fel. Ha nem csalódom F Orbórnál valónak mondta magát s keresetlele kiadását kérte.

Magyarul egy árva szót sem tudott. Nevét kérdeztem. Nem tudta megmondani.

Kérdeztem, hogy hol s körülbelül melyik évben születet? kik voltak szülei?

Egyik kérdésemre sem tudott levilágosító felelet adni. Csak annyit tudok úgy mond, hogy Enyeden születtem s mikor a város elpusztult egy oláh ember magával hozott, felnevelt s első fju korom óta mint béres szolgáltam hál azt a jo embert, hol mást,

TÁRCZA.

Egy leánykának.

Szállj magasra lelked szárnyain,
A szférák zenéjét hallani!
Szárnyaid föl, a hit emelje,
Erődet a remény nevelje,
És a szeretet...
Ez égi fény,
Legyen vezéred,
Te drága lény.

A magasból — égi békének
Szent olajjával térv meg
Szívem mélyére — hol dul viszály
Szállj!... s oda örök üdvöt plántálj.
Te, nemednek
Tünde szép alakja,
Légy szívemnek,
A Nőé galambja. *Nód.*

Emlékezés Nagyenyed pusztulására.

(1849. január 8.)

Szilágyi Farkastól.

(Folytatás.)

Jakab Elek az ekkor Enyeden legyilkoltak számát 2000-nél többre becsüli.*)

Ez az adat a „Honvéd”-be, honnan Jakab Elek azt vette akkor került, mikor az imitt-amott rejtőzködő enyediék nagy részéről hinni lehetett, hogy az elpusztultak számát növelik.

*) Lásd „Szabadságharcunk történetére visszaemlékezések” czim alatt megjelent becses munkáját.

tothatási arányban mutatkozó csekély esőkkenés a románokra esik. A magyar és német tankötelesek iskolatogatói aránya csaknem egyező az e két fajnál országosan mutatkozó átlaggal, mely a magyaroknál 85%, a németeknél 90%; míg a románok a románajkuakra nézve 62% átlaggal szemben hátrányban vannak. Közülük a görög kath. felekezethez tartozók elérik az országos átlagot, s tulajdonképpen a gör. keletiek gyenge iskolatogatói aránya úgy a románajkuak, mint az egész megyére vonatkozó iskolatogatói arányt. A gör. keletiek ezen kedvezőtlen viszonyát nagy részt az okozza, hogy a megyénk havasi részén fekvő, nem kevés számú, teljesen elszórt községek lakossága csaknem kivétel nélkül görög keleti vallású, melyekben a nagy távolság és a kis gyermekekre nézve járhatlan utak miatt csak igen csekély arányú lehet az iskolatogatói.

A tanulók közül 8 hónapig, vagy azon túl járt iskolába 9886, nyolcz hónapnál kevesebb ideig járt 7551. A tanuláshoz szükséges tankönyvvel sajátjuként, vagy az iskola készletéből birt 13201, nem volt semmiféle tankönyve 4236-nak.

A vármegye 181 önálló községe közül 170-ben volt 269 elemi népoktatási tanintézet, 5-tel több, mint az előző tanévben; 4 község más szomszéd községhez volt csatolva, 7 községben nem volt sem iskola sem tanító.

A lefolyt tanévben új iskolák keletkeztek: Balázsfalván az Erdélyrészi Magyar Közművelődési Egyesület fiu- és leányiskolája, Alsó-M-Váradján, Havasgyógyon és Oláh-Borosbocsárdon gör. keleti iskolák, Kis-Enyeden és Krakkóban gör. katolikus iskolák; továbbá újra működni kezdtek a harii és vingárdi hely. hitvallású, a kornai és m.-forrói gör. keleti, az előző évben szünetelt iskolák; végül a kiskeréki ezeltört gör. keleti jellegű iskola gör. katolikusvá változott, s így az összes új és új életre ébredt iskolák száma 12. M e g s z ü n t e k vagy szüneteltek a balázsfalvi és m.-herpei ev. ref. iskolák, előbbi helyébe az Emke-iskola lépett, a felgyógyi és m-süllyei gör. katolikus, a borbareki, kiskeréki és pojánai gör. keleti iskolák, összesen 7.

Iskola és tanítás teljességgel nem volt a következő községekben: Királypatak, Kissolymos, Miklóslaka, Oláh-Rákos, Szabadardó, Székás és Tótfalud, mind kicsiny és igen szegény községek.

A 269 iskola közül jelleg szerint volt állami 17, még pedig 8 vegyes, 3 fiu és 6 leány (az egyik polgári iskola); községi 2 (1 vegyes és egy leány), róm. kath. 17, köztük 6 vegyes, 6 fiu és 5 leány; görög kath. 93 (szaporodás 1), köztük 3 fiu, 2 leány, a többi vegyes; gör. keleti 88 (szaporodás 2), köztük 1 fiu, többi vegyes; hely. hitv. 33, még pedig 30 vegyes, 3 fiu; ágostai hitv. 13, mind vegyes; unitárius 1 vegyes, izraelita 1 fiu; egyesületi 4 (szaporodás 2), 1 fiu és 3 leány; összesen vegyes 234, tisztán fiu 18, tisztán leány 17.

T a n n y e l v szerint magyar volt 73 (szaporodás az előző évvel szemben 2), német 13, román 183 (szaporodás három).

A nem magyar tannyelvű iskolák közül a magyar nyelvet jó eredménnyel tanították 40-ben, még pedig 1

községi, 23 gör. kath., 8 gör. kel., 8 ágostai és egy egyesületi iskolában.

8 hónapig vagy tovább is folyt a tanítás 144, 8 hónapnál kevesebb ideig 125 iskolában; ismételt oktatás volt 71 iskolában.

Az iskolák közül saját házában volt elhelyezve 223, bérházban 46. A tantermek összes száma volt 326; a tanítói lakásoké 226. Az iskolák mellett volt 76 faiskola, 151 iskola-kert, 115 tornászra alkalmas tér. Fajdalom a faiskolai területek közül igen kevés fordítottat céljaira. Új iskola-épület emelkedett 5. A népiskolai törvény életbe lépte óta egészen új iskolaház épült 116; egészen új tanterem 159.

Az iskolák taneszközei állottak: 338 iskolai írótabla, 18 szemléleti kép-gyűjtemény, 226 példány fali olvasótábla, 155 számológép, 168 Magyarország, 28 Osztrák-Magyar-monarchia, 115 Európa, 50 föld öt része, 20 db Európán kívüli földrészek fali térképei, 120 földgömb, 137 természetrajzi, 38 természettani fali tábla-, 19 természetrajzi, 9 természettani, 1 vegytani anyag- és eszközgyűjtemény, 1 planetarium, 4 tellurium, 1 éggömb-, 55 iskolai könyvtárból és 20 iskolánál tornászati eszközökből. Népkönyvtár is volt 11 iskolánál.

A tanítók száma volt 315 (szaporodás az előző évvel szemben 5), köztük képesített 258 (szaporodás 8), nem képesített 57 (apadás 3); rendes vagy azt helyettesítő 305, segéd 10; férfi 284, nő 31. A férfiak közt tanítói helyettesítő lelkész volt 29. A képesített és nem képesített tanítók az iskolák jellege szerint következőleg oszlottak meg:

Az állami iskoláknál volt 33 tanító, képesített 33, nem —	a községi " " 5 " " 5 " —
a róm. kath. " " 27 " " 24 " 3	a gör. kath. " " 97 " " 83 " 14
a gör. keleti " " 88 " " 55 " 33	a hely. hitv. " " 38 " " 34 " 4
az ágostai h. " " 18 " " 15 " 3	az unitárius " " 1 " " 1 " —
az izraelita " " 3 " " 3 " —	az egyesületi " " 5 " " 5 " —

Az iskolák jellege szerint a magyar nyelvet teljesen birta az állami, a községi, róm. kath., hely. hitv. unitárius és izraelita iskolák minden tanítóján kívül 57 gör. katolikus, 36 gör. kel. 8 ágostai hitv., 1 egyesületi tanító; tűrhetően 10 gör. kath., 14 gör. keleti, 1 ág. hitv. keveset tudott 21 gör. kath., 20 gör. kel., 6 ágost. hitv., 1 egyesületi tanító; majd semmit sem tudott magyarul 9 gör. kath., 18 gör. keleti és 3 ágostai hitv. tanító. A tanítók összes számát tekintve jól tudott magyarul 212 (köztük 105 magyar anyanyelvű), tűrhetően 25, keveset 48, majd semmit sem tudott 30 tanító.

Az iskolák közül csak 1 tanítóval bíró volt 240, két tanítóval bíró 16, hárommal 5, négygyel 4, ötlet 1, hétével 1.

Az iskolák fenntartására fordított pénz és pénzértékű termények, szolgáltatások, iskolai épületek, tanítói lakások béregyenértéke tett összesen 135707 frtot (az előző évinél több 9397 frttal); készpénz volt ez összegből 101690 forint.

A mi az elpusztult oláhok számát illeti, Molnár Sándor úgy tudja, hogy 1849 első felében Enyeden összesen 58 oláh pusztult el és pedig 45 enyedi és 13 idegen.

Ezen 45 enyedi oláh közül is 29-et az Enyedre helyezett magyar helyőrség emberei lőttek agyon az 1849 év tavaszán, így tehát jannár havában Enyeden nem több

Juonak nevez mindenki, más nevem nincs. Sor alá sem szölitottak soha. Azt is, hogy Enyeden szölittem magyar s minden valószínűség szerint ref. vallású szölitőtől, csak nem régen tudtam meg a falusiaktól. Ilyen körülmények között kérdésnek természetesen még azon esetben sem tehettem volna eleget, ha az enyedi ref. egyház azon anyakönyve, melybe az ő neve is mint új szölitőbe vala vesetve, nem pusztult volna el. Szomorúan távozott tőlem a szerecsélen ember s többé nem áttam.

* * *
Az is jellemző mit O. Veress Miklós, jelenleg Alsófehérvármegye árvaszékének egyik ülnöke e tárgyra vonatkozólag saját tapasztalatából beszél, ki akkor szintén gyermek volt. „Enyed pusztulása első éjjelén — írja egy hozzám küldött levélben — anyámtól és testvéreimtől elszakadva, egyedül egy ingben és mezitláb, két oláh üldözöm elől a Kovács József féle velünk csaknem szomszédos m.-utezai ház felé szaladtam, Szerencsémre velem szembe jött egy Dumitru nevű eláh leány, ki megelőzőleg szölitmet, ekkor Kovács József ügyvéd családját szolgálta mint darabont.

Ez a becsületes oláh ifju üldözömitől megszabadított, egy ezondrád adott hátamra; azon éjjel és másnap d. e. a Kovácsék házában rejtegettett s d. u. kivit Tompaházára, hol egyik sógoráná-helyezett el ki szintén oláh volt.

A Dumitru sógora oláh ruhába öltöztetett s a tavasz beálltával bárányainak őrizésével bízott meg.

Megtanultam nyelvetek sőt pár nevezetesebb imájkokat is. Családomról mitsem tudtam.

Azon év nyaráig maradtam Tompaházán. Tökéletes oláh kezdetté lenni.

Egy Csombori nevű honvéd százados vett el az oláhtól azon év nyarán.

mint 29 oláh pusztult el, kik közül 16 enyedi s csak 13 idegen.

Bizonys, hogy Molnár az oláhok veszteségét hibás, adatok alapján mutatja ki.

Olvasóink emlékezhetnek, hogy az enyedi oláhok jan. 17-én csak a Röderberger házbán 28 keresztül szurt oláh hulláját számlálták meg, melyek mind idegen oláhokéi voltak. Vegyük ezek számához azokat is, kiket az Ujlaki és Perecz által vezetett magyar mentőcsapatok lőttek le Felvincz és Enyed között az uton, továbbá Enyd romjai között, valamint azokat is, kiket mint foglyokat szurtak le a enyedi nemzetörök Felvincz nyugoti szélén jan. 17-én.

Sőt nem egészen megbízhatlan adatok szólnak a mellett, hogy enyedi polgárok is ütöttek agyon néhány életökre törő oláh felkelőt a katasztrófa folytán.

Az is áll, miként a Molnár számítása szerint az enyedi oláhok vesztesége teljességgel nincs arányban az Enyedet megrohant oláh táborok veszteségével.

Hogyan történthetett volna, hogy m. e. 120—150 ember közül, mert az enyedi felkelő oláhok száma ennynél töbre teljességgel nem tehető, több hulljon el mint a sok ezeret számláló idegen felkelők közül?

Arról, megvagyok győződve, hogy Molnár az enyedi oláhok veszteségét a valóságágnak megfelelőleg mutatja ki.

Papjok volt régi idők óta, ősmerte őket talán első-től-utolsóig s így az emberéletben szenvedett veszteségeket csekély fáradsággal számba vehette, de hogy az idegen oláhok veszteségét nem tudja, ha azt csak 13-ra becsüli ehhez kétség nom férhet.

(Folyt. köv.)

Származott ezen fenntartási összeg:

454560 frt értékű ingatlan jövedelméből	—	2506	forint
113547 frt tőkepénz kamatjából	—	6766	"
tanítóból	—	5152	"
állami segélyből	—	17041	"
községi segélyből	—	6785	"
egyházi segélyből	—	51311	"
egyéb forrásokból	—	23585	"

A 454560 frt ingatlan vagyon értékéből 81060 frt esett a tulajdonképpeni iskolai és tanítói fekvők értékére, 373500 frt pedig a tantermek és tanítói lakások értékére. A 23585 frt vegyes forrású bevételből az oroszlan-rész az EMKE segélyezésére esik t. i. 16773 forint; ebből a balázsfalvi gyönyörű iskolai épület és telek megszerzésére és helyreállításukra 15312 frt.

Az iskolák kiadásai tettek:

Tanítók fizetésére	—	87391	forint
Fűtés-, tisztogatás-, javításokra	—	8082	"
Taneszközökre, tantermek felszerelésére	—	1451	"
Szegény tanulók segélyezésére	—	1356	"
Vásárlásra, építkezésekre	—	23731	"
Vegyes kiadások (melyekbe van számítva a tantermtár béregyenértéke is)	—	13696	"

A tanítói fizetésekbe be van számítva a természetben birt lakások béregyenértéke, s a kik kántorok is, a kántori illetmények.

A tanítói fizetések átlaga 277 frt 43 kr, az előző évi 272 frt 01 krral szemben, még pedig az iskolák jellege szerint (nem tekintve az 1—1 unitárius és izraelita, 2 községi és 3 egyesületi iskolát)

az állami iskoláknál	—	574	frt 52 kr.
a róm. kath. " "	—	341	frt 40 kr.
az ág. hitv. " "	—	324	frt 61 kr.
a hely. hitv. " "	—	295	frt 42 kr.
a gör. kath. " "	—	201	frt 86 kr.
a gör. keleti " "	—	172	frt 25 kr.

mely fizetési átlagok közelítőleg egyenes arányban állnak az ezen iskolákban elért tanítási eredménnyel.

A népoktatási törvényben meghatározott fizetési minimumnál (lakáson kívül 300 frt) kevesebb fizetéssel birt 220 tanító, és pedig római katolikus tanító 8 (egy 100—200 forint, hét 200—300 forint közt); gör. kath. tanító 87 (három 50 frton alól, tizen-negy 50—100, harminczkét 100—200, harmincznyolcz 200—300 frt közt); gör. kel. 86 (négy 50 frton alól, tizenhat 50—100, harminczhat 100—200 frt, huszonkilenc 200—300 frt közt); helyét hitv. 28 (három 50—100, tizenegy 100—200, tizenhat 200—300 frt közt); ág. hitv. 9 (három 100—200, hat 200—300 frt közt); és egy községi tanító 250 frt fizetéssel.

A 269 népiskolán kívül volt még a megyében 4 nyilvános és 1 magán jellegű kisdődővoda, Nagyenyeden, Gyulafehérvárt, Alvinczen, Borbándon és Abrudbányán; a borbándi azonban egész évben szünetelt. A más négyben működött 1 okleveles óvó, 2 okleveles, 1 nem okleveles óvónő. Látogatta az odavádat összesen 306 kisdő.

Alsófoku iparos tanonc iskola volt Nagyenyeden, Gyulafehérvárt és Abrudbányán, összesen 342 tanulóval. A nagyenyedi állami polgári leányiskolával kapcsolatos 2 éves női munka-tanfolyamnak 23 növendéke volt, s igen szép eredményt mutatott fel. Volt még 1 alsófoku magán kereskedelmi iskola is Nagyenyeden 12 tanulóval.

Gáspár János,
kir. tanfelügyelő.

Levelezés.

Vizaknai dolgok.

Amint e lap t. olvasói tudják, Vizakna vármegyénknek egyik kiváló érdekes városa, melynek kövviszonyai és társadalmi élete sok olyan mozzanatot mutatnak fel, mely érdemes a szóra. Ily körülmény adja a tollat most is kezünkbe.

Vizaknán tekintélyes, virágzó református eklózsia van. Ez eklózsianak papjai hagyományyszerűleg jó nevű emberak, jeles egyházi szónokok voltak, s többnyire olyan családokból, melyeknek majdnem minden férfiagja hivatással lépett azon pályára, mely ma is csak egy jutalmat nyújt a küzdő harcoknak: a szenvedések mátyrkoszoruját.

Jelenleg ezen eklózsianak papi állása üres. A volt derék papot, a kitűnő egyházi szónokot: Sylvestert, Erdély első parochiájába vitte a szászvárosi kálvinista polgárok bizalma. Most áll betöltés alatt a vizaknai református katedra.

Tudomásunk szerint igen jóra való, lehetséges emberek pályáztak e papi állás elnyerése végett körülbelül 40—41-en. A szokás szerint megalakult bizottság kijelölt ezek közül a szabályok értelmében 8-at, kik tán egynék kivételével meg is tartották már próbaszónoklataikat.

Ezek közül a pályázók közül a nagyenyedi theol. akadémia ujabban végzett növendékei két egyén által, vannak képviselve: Bartha Lajos és Szécsi Ferencz által,

- 2506 forint
- 6766 „
- 5152 „
- 17041 „
- 6785 „
- 51311 „
- 23585 „

tékéből 81060 frt
a fekvők értékére,
lakások értékére.
az oroszán-rész
3 forint; ebből a
telek megszerzé-

- 87391 forint
- 8082 „
- 1451 „
- 1356 „
- 23731 „

va a
— 13696 „
ítva a természet-
kántorok is, a
43 kr. az előző
ig az iskolák jel-
arius és izraelita,

- rt 52 kr.
- rt 40 kr.
- rt 61 kr.
- rt 42 kr.
- rt 86 kr.
- rt 25 kr.

es arányban álla-
redménytel.
natarozott fizetési
vesebb fizetéssel
katholikus tanító
200—300 forint
rton alól, tizen-
harmineznyolcz
50 frton alól, tí-
rt, huszonkilenc
(három 50—100,
300 frt közt); ág.
300 frt közt); és

a megyében 4
da, Nagyenyeden,
s Abrudbányán; a
. A más négyben
nem okleveles
306 kiseded.
olt Nagyenyeden,
en 342 tanulóval.
lával kapcsolatos
növendéke volt, s
még 1 alsófoku
eden 12 tanulóval.
pár János,
tanfelügyelő.

S.

kna vármegyének
közviszonyai és
antatnak fel, mely
a tollat most is

ormátus eklózsia
szerüleg jó nevű
s többnyire olyan
n férfitagja hiva-
csak egy jutalmat
ések martyrkosz-
ása üres. A volt
: Sylvestert, Er-
osi kálvinista pol-
a vizaknai refor-

5, tehetséges em-
véget körülbelül
lt bizottság kije-
lt 8-at, kik tán
ar próbaszónok-

nagyenyedi theol.
két egyén által.
esi Ferenc által,

Ugy vagyunk értesülve, hogy Bartha Lajosnak te-
kintélyes pártja van. Nem tudjuk, hogy mire e sorok
papvilágot látnak végebe ment-e a választás vagy nem.
De egy olyan dolgról értesülünk, mely, a míg rendbe
hozza nem lesz, a választásnak addig megtörténnie nem
volna szabad.

Z. J. kolozsvári ev. ref. segédpap aláírásával egy
tevel érkezett ugyanis Vizaknára, melynek, valamint írja
eljárásának kvalifikálására a magyar nyelv még nem elég
találékony.

Egy ilyen levél írójával szemben felesleges vé-
delmezünk Bartha Lajost, bár jól ismerve tehetségeit
és képzettségét, tanúságot tehetnénk mellette. De ebbe
nem elegendünk. Mindenkinek lehetnek bárki ellen ki-
fogásai, kifejezést is adhat azoknak. Minden emberben
van gyarlóság s e tekintetben bizonyára Z. ur sem áll
kivételes helyen. Eppen nem. Sőt, hogy benne e gyar-
lóságok a végtelékig vannak csigázva, arról levele élén-
ken tanuskodik.

Mindenkit elszomoríthat e levél, mert fiatal ember
írta. Mindenkit fólhaboríthat, mert papjelölt írta. Mert e
levél nyomán azt kell hinoúnk, hogy mikor Z. ur e le-
vél íráshoz fogott, a gyűlölet adta kezébe a tollat azzal
a célzattal, hogy egy szegény, törekvő ifju jövőjét tönkre
tegye. És ha ez áll, akkor bizony kérdezhettük, illik-e
a palást egy olyan emberre, ki dacára annak, hogy az
emberszeretet örök fenséges elvét hirdeti a szószebből,
egy ilyen nyilatkozattal oly szánalomra méltó bizonyít-
ványt nyújt lelkületéről és abban az embertársak szere-
tetének teljes hiányáról.

Jó szerencse, hogy az ilyen ember nem sokáig
arrogálhatja magának a szavahihetőséget. Mert ki adna
hitelt annak, a ki a megélhetés képzelt követelményei
folytán, életének 30 éves koráig már három vallás híve volt,
lévén előbb gyermeke annak a mindenütt lakó népnek,
mely gescheltre termett, megpróbálkozván azután a kat-
holikus papi étellel s jelenleg azt akarván elhitetni, hogy
ő szabadszellelű kálvinista tudós (!!!)

Azért úgy gondoljuk, hogy ez akna levél nem sok
vizet zavar Vizaknán. Különben ismételnék, hogy az egész
dologra azért reflektáltunk, mert nem tudtuk volna el-
nézni, hogy az eg. házunk javát szívében hordozó vizaknai
választó hívek felüljenek egy rossz akaratu hírverőnek.
Elmondtuk.

Rufinus.

A studens életből.

Marburg, 1891, feb. 18.

Kedves otthonunkból, melynek 42 évvel ezelőtti ál-
lapotáról a „Honvéd“ oly fájdalmasan emlékezett meg;
a mikor „Erdély e kis Athénéje hasonlatos vala az Ezek-
hiel mezejéhez, mely csontokkal vala rakva“ — most a
„Közérdek“ hétről-hétre új meg új vigszágok s jótékony-
célú mulatságok híráit, s lefolyásukról való tudósításokat
hozza.

Most „a rongyos gyermekekért“ mulat „fényes kö-
zönség“; majd a Pereci csapata Enyedről való kivonulá-
sának évfordulóján valami „igazhívő mozlim“ vagy jámbor
„héber“ ré változott halandó „álmodozik“ „tubája
alatti hurikról“; most helyesléssel találkozik, hogy sem
„sétáló“ hangverseny, sem a Borsai „Jónás és a két gi-
dó“-ja — a mit azt hiszem már tanít valamelyik privát
növendékének — nem helyettesítette a fesztelen iparos
bált; majd meg az „Alkalmi Album“-ra hívják fel a
közönség figyelmét. Ez utóbbiról, bár még nincs előttem
a referada, teljes joggal reményelem, hogy az minden vá-
rakozást felül mult, hiszen a felkért szereplők nevei előre
is biztosítanak egyik a „csinyről“; másik a tartalomról
a harmadik „erőről“; sőt a mi semmi szépből sem hiá-
nyozhatik — a negyedik „zamatot“ ad hozzá, míg az
ötödik „illattal“ egészíti ki. Váro Ferenc, Török Bertal-
an, Bartha Zsigmond, br. Kemény Endre, és Szabó J.
urak kezeskednek erről.

Hát én a dolgokat szemüveg nélkül, saját szemem-
mel nézem, mert hát egytelő a „paedagogus német
császár“ tiltotta meg, hogy szemüveget hordjunk, de
másfelől magam is belátom, hogy biz azon keresztül nem
éppen olyan a világ, mint valóban, mert lám, hogy „mi-
kor álmodik ébren van; s mikor ébren van álmodik“ ez
épp oly természetellenes, mint az, hogyha valaki a zöld
tölt „tubafának“, a bájós hölgyeket pedig „szárnyas-
hurik“-nak nézi, a kik pedig másnap nagy cipőkben
törtetnek a hóban.

De hát, könnyű nekem tisztán látni mindent, hisz
ahoz elég távol vagyok, hogy a dolgok közvetlen szem-
léletének varázsa alkotta szemüveg ne akadályozzon a
tisztá látásban. Hanem hát, az ember ember, s a magyar
magyar marad még ha ide vetődik is és nem tehet róla,
hogy a dolgok megítélésébe saját érzelmeit is bele ve-
gyíti, s nem mindig ő az oka, hogy az „ördöggel“ —
Gárdónyi módjára — nem köthet oly könnyen szerződést
kiólai az érzelmeiket; sőt az is bizonyos, hogy nem min-
denki vetné alá magát jó szívvél oly kényes operatiónak
a mi igazán — s ez a G. szerencséje — csak az ördög-
nek sikerülhetett olyan szerencsésen, hogy a szívet és
gyvelőt összekötő káposz elválasztása folytán is csak szív-

fagyott meg az illetőnek, esze pedig nemhogy megfagyott
volna, de sőt szokott élességében nyilvánulta kifizetlen
váltó odaesusztatásában. Szóval a Zola, Ibsen s Süder-
mannok korában is, sőt bármikor, míg az ember-ember
lesz, megvan és meglesz az érzelmei joga és jogosult-
sága s így meg — minden császári rendelet dacára is
a szemüveg, melyen keresztül ugyanazon tárgyak ét ese-
mények az egyén hangulatához mérten más és más né-
zeteket, más ét más benyomást eszközölnek.

Magam is éreztem ennek változtató hatását azon
pár esetben, melyet, mióta valódi studens lettem, alkalm-
mam volt tapasztalni. Azt mondom, mióta „valódi studens
lettem! Nos, kérdezhetnék: „hát nem volt ön diák már
itt Enyeden, s nem iratkozott ott is be, mint nálunk az
egyetemi polgárok? Igen, csakhogy a „studens“ valami
egyéb, mint a „diák“, más mint az „egyetemi polgár“.
Ha valakit kérés, hogy mutasson neked egy student,
röktön egy egész tömeget mutat, kik különféle szinű, más
és más sávokkal díszített porosz sipkát viselnek, melynek
külömbölete színekkel himzett tetejre méltán ráfoghatnád,
hogy a nagyhercegség, vagy grófságnak — melyhez az
illető tartozik — pontos terképe az, feltüntetve rajt az
illető terület hegy és vízrendszeré, néprajzi és culturalis
állapota. S hozzá embertelen módra, brutalisan összesze-
dalt, az iszonyatig eltorzított pófák, s társaságukban kis-
sebb-nagyobb, de mindig számos kutyahad. Ilyen a stu-
dens külső megjelenése! De ha ez volna minden, s eb-
ben állana a mi studens voltunk is, ugy előbb bucsut
vetnünk volna az édes hazától, mert ily alakban és ki-
nézéssel alig tűrnének otthon meg:

Nem! a mi színünk a „tehér“, — az ártatlanság
színe — s azt is csak mások hordozzák, mi csak partol-
juk, s így az egylet is békés természetű: „tudományos
és vallás-erkölcsi principiumokkal.“ Mit vesztégessem a
szót a nemes „Wingolt“ dicséretére? ... meg annyit
mondanom, hogy mi, a két magyar is tagja vagyunk.
s oltalma alatt minden „paros viaskodásot“ mentek, a
mi pedig itt, hol a duellum már csupa latványossága
fajult, nem kicsiny dolog. Két összeharagodott kuvasz
gazdája már a következő szombatot — mert az elintézés
mindig akkor tartatik — a végkimerülésig hadakozik, s
ha egyik — a bámuló sokaság szeme láttára kidül, új
elintézetlen ügy képviselői állanak elő, és ez így megy
kora délutántól késő estig egy közeli falu koresmájának
egy nagyobb termében, a kiváncsi sokaság előtt. Ugy
hogy — csaknem hihetetlen — de minden szombatot
20—30 ember szerzi meg pófájára ellenfele diadalmi
jegyet, a mi egyszerűsággal saját hősiességének is
bevesett bizonyosága, s a hegedés első stadiumában már
rohan a fényképszéchez azt megörökíttetni, jól vigyázzán,
hogy a vágások sokasága, negysága és metszése híven
reproduktálva kerüljenek a kirakatra, mert a studens büszke
én ezekre. Nem tudom azért-e, hogy az életet megvető
bátorságának bizonyítéka, vagy mert tán implicitte bele-
foglaltnak gondolja, hogy ő kapott, adott is. Lám! meny-
nyivel magasabb a magyar vitézség, hol nem az a fő,
hogy sebet kapjunk, hanem, hogy osszunk! És ennyi
legyen is elég a studens élet külsőségeiből.

A ki azonban az eddigieket meg nem unva, belső
életükről is ohajtana tudni valamit, kísérjen az egylet
helyiségeig; ... nem fogja megbánni! Nem mutatok ott
tudáskodó komoly arczokat, sőt most, midőn a tegnapi
delutáni és estvéli társaságba szándékszm bevezetni, a
komoly arczok helyett vidám, jókedvű gavallérokat lát
szébből-szebb piros-pozsgás — de nem veres — csinos
hölgyek társaságában, kiknek — óh! mintha látnám a
mamák szörnyűködéseit; mintha hallanám, a lányok aj-
kairól az aranyzsabadság után szálló sohajt — sem ki-
fejezéseiket, sem szerelmes pillantásaikat nem öri ar-
gus szemekkel semmiféle „gar de dame“. Ah! s pedig
nem egy dicsécszik „az enyedi híres szempár“ másával
s tulajdonosnője bájaival; s itt is tudnak ám hálót kötni
„melybe a ki egyszer bejutott, nincs kijárási számára!“

Szóval lát ott vidám és egészen ifju társaságot mu-
tatni d. u. 3-tól este 8 óráig. Vidám társaságot, hol a
3 águ nagy asztal mellett, a feldíszített helyiségben, fel-
váltva — mint viruló rózsza s cserlevél — ülnek, ah!
minő lányok, törekvő ifjak oldalán. Itt költik el az ebéd-
utáni kávé, s isszák — a rám nézve fájdalom — bort
hetyettesítő sört. És a két nembeli fiatalság mulat szépen
nemesen, összekötte a külső gyönyöröket belső élvezettel.
A kölcsönösen lebilincselő szempárok megértik egymást,
s zongora mellé ülve kifejezést adnak érzelmeik, vágyaik,
reményeiknek. A dal s zenének szárnyain repülve emel-
kedik egyik ideális eszmék magaslatára, játsza ugy Liszt
rapszódiait, hogy bármely enyedi virtuoz nő megirigyel-
hetné — s még a zongorát sem töri össze; — másik a
leendő boldog megelégedés hangjait csalja ki az érzéket-
len anyagból; míg a harmadik — egy szőke haju phi-
lister — a magyar „Azért erdő...“ vagy „Hej! de sze-
gény, szegény lettem“ bus dallamában ad kifejezést hol
az új, reménytelen szerelmének, hol már elvesztett meny-
országa feletti fájdalmának. Igen, mulatnak és énekelnek,
s a lányok, a farsang örömeiért a böjt szomorú napjai-
ban a gavallérok által viszonzással adott örömet ép oly

tartózkodás nélküli fesztelenséggel fogadják, mint fogad-
tatott az általuk nyújtott.

Megzendül a műkedvelő quartet hurjai a klasszikus
zene — bár közben nem stimolnak; — hangzik a soló,
mely egymagára elég lenne a theol. falkar secund bass-
susának pótlására; s a tenornak magas régiókban is oly
kellemesen csengő hangja, oly jól esik a városi dalkar
„Ne sirj, ne sirj Kosuth Lajos“-sa után. Így mulat a
lány és ifju a sörös asztal mellett, de az elnök „silenti-
umát“ nem kompromittálják, s a „Fuchs“-ok — az egye-
sület fiatalabb tagjai, mondhatnám „bundások“ — bámu-
latos készséggel teljesítik, a róka-farkas sipkával ékeskedő
„Fuchs-major“ — „bundás vezér“ — rendelkezéseit, hoz-
ván a sört a vendégeknek, míg ők meg nem eléglik, s
a hazamenetel órája el nem érkezik.

És akkor, minden hölgyet egy gavalér, — elgon-
dolható, hogy melyiket melyik, — a sikos ut ellen való
védelmi felajánlván karját — oh boldog! oh irigylendő
utazás! — haza kíséri, hogy gondolkozzék az átélit örö-
mokről; röpsiten egy fájó sohajt a futó percz után, s ál-
modjék... szepet, ... gyönyörűt...!

Egy ellen mozzanatát mutatám fel e belső életnek,
de eleget arra nézve, hogy nemes ifjúságunk elméje re-
formokról álmodozzék s tüzes vérű hölgyeink hevesebben
sürgessék az „emancipatiót.“ Csak előre!!! Hisz oly jól
esnek nekem, hogy a mire haza kerülök — a harc és
küzdelem kellemetlenségeiben részt nem véve — érett
gyümölcsöket élvezhetnék!

Oh! ti szépért, jóért és nemesért lelkesedő minkét
nembeli fiatalság, ti tudom harczosai lesztek e ország
szemeknek s üdvözletek a szabadság viruló hajnalát!!!

De, ha e pir csak estipir volna...? Ha meg kel-
leue meg virni a manak és nagyúrnok „sötét“ hadával,
a nagy reformok ez egyetlen — papák és nagybácsik
papucs alatt lévén, nem számítanak — 48—49-es
alazon álló természetes ellenségével: ugy kísértük meg
komoly argumentumokkal!

Ki tagadja meg az egyén önállóságát, ki gáncsolója
a szabadságnak?... Oh! ti nem lehetek azok tisztes
matronák, hisz az élet megtanított: becsulni az önálló-
ságot; a szabadság tudata és gyakorlása — még a fér-
jekkel szemben is — ugy-e, mily édes, mily fölemelő?!

Ne itéljétek el hát az itteni mamákat, kik e nemes
erényeket már gyermekkorukban leányaikba beplántálni
akarják, hisz megkímélve leányaik lépten nyomon való
kérdőzódéseitől, faggatásaitól, zavartalanabban foglal-
koznak a maguk bajával, mely az évek multával mindig
sokasodik, s megoldása nehezedik! Ne gáncsoljátok! hisz
miféle jelentősége van az apró botlásoknak, ama nagy
haszonnal szemben, mely azok árán szerzhető. „A gyer-
mek is sokszor botlik, míg járnai megtanul.“

A botlásokat kiujljuk, ... ha nyakunk nem törött!
Hanem az is igaz ám, hogy a ki hozzá nem szo-
kott, az elsőre megbőnulhat, vagy éltét vesztheti...
de Németországban a leányok is tanulnak... gym-
nastikát!!

Nagy Károly,
theol. cand.

VEGYES HIREK.

— Márczius 15-ke megünneplése tárgyában egy
nagyobb számú bizottság van alakulóban, mely azon esz-
mével is foglalkozik, hogy ugy mint más városokban,
állandó rendező bizottság képpen működjék a nemzeti és
hazafias jellegű események megünneplése végett.

— A helybeli női ipariskola munka alapjának
létesítése tárgyában Török Bertalanné lakásán több buzgó
hölgy és dr. Kovács Ödön értekezletet tartván, a cél
érdekésen ma vasárnap d. u. a város házához nagy gyü-
lés lesz összehíva, minek sikert kívánunk.

— Nekrológ. M o l n á r György 47 éves, nős
ácsmester f. hó 14-én meghalt, nőt s nevendék leányt
hagyván maga után. Az elhunyt halála érezhető veszte-
ség Nagyenyedre nézve, hol szakmájában ő volt a lég-
képzettebb mesterember, ki a reá bizott nehezebb épi-
tési munkákat jó izléssel s czélszerűen hajtotta végre. —
V e r e s János n.-enyedi városi rendőrbiztos 40 éves ko-
rában, ho-szan tartó tudóbjában f. hó 17-én meghalt.
Temetése f. hó 19-én a közönség nagy részvéte mellett
történt. A gyászszertartást dr. Bartók György ev. ref.
lelkész végezte.

— Gyilkosság. Tartaria községben f. hó 15-én d.
u. 5—6 óra között verekedés kerekedvén, Majer Nikolae
ugy vágta főbe fejszéjével Rosz Nikolaet, hogy halva
maradt a csatatéren. A tettest Gyulafehérvárra vitték a
csendőrkök.

— A „verespataki dalkör“ által f. év és hó 1-én rendezett mulatságban résztvevő hölgyek közül, mult számunkban közölt névsorbba a körtetközök neve maradt ki elnézésből: Dobay Ferenczné, Jánky Jánosné és Gruber Józsefné urhölgyek.

— **Pártoljuk a magyar ipart.** Hazafias kötelességet kívánunk teljesíteni, midőn az évforduló alkalomával, mint egy új decenium kezdetén, ismételve felelőnk szavunkat a hazai ipar pártolása érdekében. Iparunknak ma már számos ága nemcsak kiállja a versenyt a külfölddel, hanem azt sok tekintetben felül is mulja. Ott van például többek közt a pótkávé, mely ma már minden háztartásban kiegészítő részét képezi az ázsiai szemes kávéval, mivel annak hevítő és izgató hatását ellensúlyozza. S a pótkávékat eddig mind külföldről impórtálták hazánkba úgy, hogy csupán az egy cikkért évente 2 és fél millió forintot fizettünk a külföldnek. Szalády Antal fővárosi gyáros és kereskedő e bajon segíteni öhajtván, Hungaria gyógykávégárát úgy rendezte be, hogy mindig friss, kitűnő pótkávéval szolgálhasson a közönségnek. S tényleg Szalády gyártmányai jószágok, tartósságuk, kitűnő zamatok és szép színök által minden tekintetben felülmúlják az összes e nemű külföldi készítményeket. Hungaria kávé táp és gyógykávóját már régen ismeri a nagyközönség. E kávé gyomor-, bél- és fejbajokban orvosok mint magánosok által kitűnő házi szernek van elismerve nemcsak itt benn az országban, hanem külföldön is, hol ép oly elterjedésnek örvend mint idehaza. Már az 1885. évi budapesti orsz. kiállításon be volt mutatva Szalády gyártmánya s kitűnő minőség és versenyképességért nagyérdemelt lett kitüntetve. Azóta megjelent Szalády „Hungaria“ és „Szaládi-kávé“ jával majd minden kiállításon és mindenütt a legelső kitüntetésben részesült. Ez évben is három helyen mutatta be gyártmányait: Lüttichben (Belgium), Bécsben és az aradi kiállításon. Nem maradt el sehol a jury egyhangú elismerése, mert a lüttichi kiállítás arany, a bécsi és az aradi pedig ezüst örmel tüntette ki Szalády gyártmányait. Ily sokirányú s általános elismeréssel szemben szinte feleslegesnek véljük e kitűnő pótkávékat bővebben ajánlani és méltatni, de szemben a külföldi pótkávék nagy elterjedésével s azok ok nélküli sőt káros dodelgetésével, hazafias kötelességünk mindenkit, de különösen a magyar háziasszonyokat felhívni, hogy honleányi buzgalommal karolják fel a hazai ipar eme kitűnő termékeit s ne adjanak ki pénzt behurcolt idegen s mindig rosszabb pótkávékért, mikor itt közel hozzánk a jó hazai gyártmány: a Hungaria-kávé és a Szalády-kávé, melyeket ha felkarolnak, nemcsak háztartásunkban élünk el megakarítást, hanem a hazai ipar ügyének is szolgálatot teszünk.

— **Felhívjuk az érdekeltek figyelmét** azon körülményre, hogy a jövő évben leendő országgyűlési képviselő választásoknál csak oly egyének bírnak választói joggal, kik a mult évi összes hátrálék adójukat törlesztették, s ennél fogva a folyó évben megállapítandó követeléseket névjegyzékükbe fölvetették, ebből kifolyólag igyekezzenek mindenki adóját folyó évi április hó 15-éig befizetni nehogy a követeléstől elmaradjon.

— **Nyilvános köszönet.** A „verespataki dalkör“ által f. év és hó 1-én rendezett táncmulatság alkalmával a következő urak fizettek felül: Dregán János 2 frt, Baritz Viktor 2 frt, főt. Dánc Sándor 1 frt, Ebergényi Mózes 3 frt, Frits Vilmos 3 frt, Csucsi Lajos 50 kr, Ajtai János 2 frt, Henzel Károly 1 frt, Toth Kálmán 1 frt, Smit György 1 frt, Djelanica István 1 frt, Kudvig József 1 frt, Hámoszky József 1 frt, Máhr János 2 frt, Szabó Dénes 40 kr, Gruber József 1 frt, Áaron Bálint 2 frt 10 kr, özv. Verthlen Györgyné 1 frt, Moldován Lajos 2 frt, dr. Bláha Gábor 1 frt, Dánc Sándor igazg. 2 frt és Drája József 2 frt. — Fogadják a dalkör öszinte köszönetét. Verespatak, 1891. feb. 3. Jánky Kálmán, pénztáros, Frits Vilmos elnök.

Szerkesztői izenet:

Marburg. Az ottani studens életéről, a téli seisonról, a társadalomról, szóval mindenről, mi bennünket érdekelhet s tájékozhat, szívesen veszünk tudósítást.

NYILTÉR*)

Legelőnyösebben vesz és elad értékpapirokat, részvényeket, elsőbbségi kötvényeket, zálogleveleket érempénzeket és idegen pénzemekeket.

Kiállít utalványokat (Cheques) és eszközöl fizetéseket a külföld bármely piacára.

Ajánlkozik minden belföldi papir kamatszelveit az esedékesség előtt nyolcz napon belül díjmentesen beváltani, kihuzott sorsjegyek és sorolt értékpapírok legoesebb leszámítására, és minden a bank és váltó üzleti szakmába vágó

*) E rovatban közölt-kért nem vállal felelőséget a Szerk.

üzletek eszközlésére felvilágosítást szívesen és díjmentesen ad.

Lejárt szelvényeknek, a szelvényutalvány (Talon) benyújtása alapján, új szelvények megszerzését gyorsan és minden külön jutalék felszámítása nélkül eszközli.

A regále kötvényekre szóló járadék szelvényeket a napi árfolyam szerint teljes árbán fizeti.

Továbbá az érdeklődők szíves figyelmébe ajánlom, hogy **regále kötvények és az ezekre szóló járadék szelvények megvásárlására Nagyenyeden Winkler János, és Gyulafehérvárt Jakabfy Albert kereskedő urakat biztam meg** nevembe.

3-8

Hutflesz Károly,
Kolozsvártt.

Felelős szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN.
Kiadótulajdonos: **WOKÁL JÁNOS.**

Gyümölcs fa oltványok

és vadonczok eladása, tavasszal

Gyümölcsészeti egylet. Nagyenyed

Árjegyzék ingyen. **Benedek Gábor**

3-4

titkár.

Bethlen-utczában 19. számú telek felső felén, két szoba, kamara, konyha, pinczével együtt évi 85 frt lakbérért kiadó.

Főtéren, minorita társház udvarán, földszint 2 szoba, nagy tágas konyha, kis kamara, fás szinnel együtt; — ugyan itt az emeleten egy szoba butorozva vagy anélkül kiadó. 1-2

Értekezhetni **Bisztritsányi Lajosnál.**

Székjavításokat a Nagyenyedi Székgyár részére elfogad **Cirner József** ur u. m.

1 szék bevonás — 55 kr.

1 szék politurozás 40 kr.

1 szék founnierozása 50 kr.

Az elkészült székek 3 nap alatt Cirner urtól elvihetők.

A Balázsfalvi Takarékpénztár

folyó évi márczius hó 8-án d. u. 3 órakor az intézet helyiségében tartja meg

közgyűlését.

Tárgysorozat:

1. Az igazgató választmány jelentése az 1890-ik évi üzlet lefolyásáról.

2. A felügyelő bizottság jelentése.

3. A számadók felmentése.

A szavazati jog gyakorlása végett a részvényesek vagy meghatalmazottjaik köretnek részvényeiket a közgyűlés előtt egy nappal a takarékpénztárnál törítvény mellett letétmenyezni.

Az igazgatóság.

A nagy-enyedi Kisegítő Takarékpénztár szövetkezet

folyó évi márczius hó 1-én délelőtt 10 órakor tartja a városházánál

rendes évi közgyűlését

következő tárgysorozattal:

1. Az igazgatóság jelentése az 1890. évi működéséről.

2. A felügyelő bizottság jelentése s a mérleg előterjesztése.

3. A nyereség felosztása.

4. Két kilépő igazgatósági és egy felügyelő bizottsági tag helyének választás utjáu való betöltése.

Nagyenyed, 1891. február hó 21-én.

Az igazgatóság.

Erdő, bánya és források eladásában közvetít és ajánlatokat kér

Tolnai Ervin

Gyulafehérvár. 10-10

Nyomatott Wokál Jánosnál Nagyenyeden.

Szám 216-891. tkvi.

Arverési hirdetmény.

Az abrudbányai kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság által közhírré tétetik, hogy Balocz Dénes abrudbányai lakos utóajánlónak Abrudbánya város végrehajtónak, Balocz Miklós hagyatéka végrehajtást szenvedő elleni 500 frt tőke s jár. behajtása végett az abrudbányai kir. járásbíróhoz tartozó Abrudbánya községi 212. sztkben, 423. 424. hrsz. a. foglalt ingatlanok, 1117 frt kikiáltási árbán az 1881. évi 60. t. cz. 156. §. a) és d) pontjai értelmében egészben és tartozékai, az abrudbányai kir. járásbíróhoz telekkönyvi hatósága helyiségében megartandó nyilvános bírói árverésen 1891. márczius hó 7-én délelőtt 10 órakor becsáron alól is, a becsár 10%-ának a bírói kiküldött kezébe leendő előleges letétele mellett elfognak adatni. Bánatpénz 113 frt.

Vevő köteles a vételárnak felét 15 nap alatt, másik felét az árverés jogerőre emelkedésétől számít. 30 nap alatt és ugyanazon naptól számítandó 6%-os kamatokkal együtt a gyulafehérvári kir. adó-mint bírói letéti hivatalnál, a 39425/881. I. M. számú letéti szabályrendelet értelmében lefizetni.

Ezen hirdetményen kibocsátott árverési feltételek a hivatalos órák alatt ezen kir. járásbíróhoz telekkönyvi hatósága és Abrudbánya város tanácsánál tekinthetők meg.

Arverési feltételek:

A czimzett ügyben a végrehajtató által bemutatott tervezet alapján az árverési feltételek a következők: I.

A kibocsátott árverési hirdetményben felsorolt ingatlanok — együttesen becsáratnak árverés alá s a kitűzött határnapon a legfőbbbet ígérőnek becsáron alól is elfognak adatni.

II.

Kikiáltási ár a tulirt ingatlanoknak az árverési hirdetményben kitett becsára és bánatpénzül az ugyanott kitett összeg, azaz a becsárnak 10%-a ígérlet tétel előtt végrehajtató avagy képviselője, ki követelése erejéig bánatpénz nélkül is árverezhet készpénzzel, — vagy az 1881. nov. 1-én 3333. i. ü. m. sz. a. ovadékképesnek nyilvánított értékpapíroknak a kiküldöttnek átadandó, utóbbiak azonban csak az árfolyamuk kétharmadáig, de semmi esetre sem az névszerinti értéken felül — fogadhatnak el bánatpénz számitandó be.

III.

Vevő köteles a vételárnak felét 15 nap alatt, más felét az árverés jogerőre emelkedésétől 30 nap alatt és ugyanazon naptól számítandó 6% kamatokkal együtt a gyulafehérvári kir. adó-mint letéti hivatalnál a 39425-1881. sz. i. ü. m. letéti szabályrendelet értelmében lefizetni, a bánatpénz az utolsó részletbe számitandó be.

IV.

Ha a megtartott árverés ellen a szabályszerű határidő alatt előterjesztés be nem látatik, vagy utóajánlat nem tétetik, vevő nevére az árverés napjától számitandó 15 nap mulva vételi bizonyítvány fog kiállítani, melynek alapján a megvett ingatlant birtokába veheti, azonban a tulajdonjognak a vételár és kamatainak teljes befizetése után fog javára bekebelezetni.

V.

Az átruházás költségek vevőt terhelik.

VI.

A menüjében vevő az árverési feltételek bármelyik pontjának eleget nem tevé, a megvett ingatlan bármelyik érdekelt fél kérésére a végreh. törv. 185. §-ához képest vevő költségére és veszélyére bánatpénze elvesztése mellett újabb árverés alá fog becsáratni azon megjegyzéssel, hogy az új árverésen felmaradó vételári többletbe igénye nincsen.

A kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóságtól.

Abrudbányán, 1891. január hó 28-án.

László József, kir. albiró.

Szám 7683/890.

tkvi.

Arverési hirdetmény.

A nagyenyedi kir. járásbíró, mint telekkönyvi hatóság által a nagyzebeni földhitelintézetnek Bogdán Niculai és neje elleni végrehajtási ügyében végrehajtató kérelmére a végrehajtási árverés 330 frt tőkekövetelés és ennek 1887. május 1 napjától járó 8% kamatai, 12 frt 40 kr. perbeli, 6 frt 55 kr. végrehajtási már megállapított valamint a jelenlegi 9 frt és a még felmerülendő költségeknek kielégítése végett, végrehajtást szenvedő Bogdán Niculae és neje szül. Flesiem Máriának s szászcsanádi 30. sz tkban a + 1-25. rendszám alatti ingatlanaira 1401 frt megállapított kikiáltási árbán elrendeltetik

Az árverés 1891-ik évi márczius 28-ik napján d. e. 10 órakor Szászcsanád községe házánál fog megtartatni.

Arverezni szándékozók végrehajtató kivételével tartoznak az ingatlanok becsáranak 10%-át készpénzben, vagy ovadék képes értékpapirban letenni.

Vevő köteles a vételárt az árverés jogerőre váltta után 3 egyenlő részletben 30, 60, 90 nap alatt, minden egyes vételári részlet után az árverés napjától számitandó 6%-os kamatokkal együtt a nagyenyedi kir. adóhivatalnál, mint bírói letéti pénztárnál lefizetni.

A bánatpénz az utolsó részletbe fog beszámítatni.

Az árverési feltételek a hivatalos órák alatt ezen kir. bíróság mint telekkönyvi hatóságnál és Szászcsanád község előljárásiágánál tekinthetők meg.

A kir. járásbíró, mint tkönyvi hatóság

Nagyenyed, 1890. decz. 3.

Vinczenti, kir. albiró.

Eladó ház

terasszal, előszobával, 4 lakó- és egy fürdőszobával, konyhával, éléskamarával, 3 osztályú tágas pinczével, virágos- és külön konyhakerttel, udvarán kuttal. Értekezhetni felőle

Folyovich Sándor,

3-3

kir. közjegyzőnél